PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 329 - Cena 4.- lire | Postnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | TRST, petek, 28. junija 1946 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1 - I. Tel. št. 93806 93807. 93808. Rokopisi se ne vračajo

V imenu živih in mrtvih slovanskih duhovnikov iz Primorske, Istre in Trsta vas prosimo:

Vztrajajte do popolne zmage!

(Iz pisma slovanskih duhovnikov Julijske krajine Molotovu).

PODPREDSEDNIK KARDELJ

o rešitvi tržaškega vprašanja

Pariz, 27. VZN. — *Vodja jugoslovanske delegacije v Parizu, podpredsednik vlade tov. Kardelj je izjavil glede Trsta naslednje:*

Edina rešitev tržaškega vprašanja, ki bi bila pravična ter sprejemljiva z jugoslovanske strani, je jugoslovanska suverenost nad Trstom.

Lahko samo ponovim, da Jugoslavija ne bo podpisala in ne bo pristala na nobeno obliko mirovne pogodbe, ki ne bi zadovoljila njene pravične zahteve. Prav tako je izjavil, da je nasproten zamisli, da bi predložili tržaško vprašanje mirovni konferenci 21. držav. Dodal je, da je mnenja, da Združeni narodi ne bi mogli rešiti tega vprašanja. Če v Parizu ne bodo rešili tržaškega vprašanja, ga Jugoslavija nima namena reševati na skupščini Združenih narodov v mesecu septembru.

Jugoslavija bi lahko sprejela edinole rešitev, ki bi ustrezala naslednjim pogojem:

1. jugoslovanska suverenost nad Trstom;

2. mednarodna obveza z jugoslovanske strani, ki bi dovolila Trstu polno samovlado na podlagi podelitve federalnega statuta;

3. Jugoslavija bo priznala Trst kot svobodno pristanišče, ki ni podvrženo carinskim zakonom;

4. Jugoslavija bo dovolila nekatere popravke meje, ki jo je predlagala.

Kardelj je zaključil: To je edina rešitev, ki jo Jugoslavija lahko sprejme, čeprav vsebuje težke žrtve in omejitve suverenosti na področju, ki je bilo po značaju vedno jugoslovansko.

V Parizu veliko zborovanje o Trstu

Pariz, 27. — Nocoj bo v Parizu veliko zborovanje o Trstu in mirovnih vprašanjih, ki ga je organizirala sindikalna zveza delavcev pariške pokrajine.

Govorili bodo Henry Raynaud, tajnik Francoske splošne konfederacije dela, Florimond Bonté, član politbiroja komunistične stranke in poslanec iz Pariza, Albert Bayet, predsednik tiskovne federacije in član glavnega odbora Lige za človečanske pravice, Marcele Barjonnet, prof. filozofije in članica izvršnega odbora zveze francoskih žena, Maurice Lacroix, predsednik politbiroja stranke mladih republikancev, in Pasquier, bivši poveljnik brigade «Liberté».

Za zborovanje vlada živahno zanimanje. Pričakujejo široko udeležbo pariške javnosti.

Enver Hodža odlikovan z redom narodnega heroja

Beograd, 27. Tanjug. — Predsedstvo ljudske skupščine FLRJ je podelilo albanskemu ministrskemu predsedniku Enveru Hodži najvišje jugoslovansko odlikovanje — red narodnega heroja. Z visokimi jugoslovanskimi odlikovanji so bili odlikovani tudi drugi voditelji nove albanske republike.

Odlikovanje je generalu Hodži izročil predsednik predsedstva Ljudske skupščine dr. Ivan Ribar. Slovesnosti so prisostvovali predstavniki predsedstva, jugoslovanske vlade in generalštaba Jugoslovanske armade.

LONDON. — Mednarodni kongres lige Društev RK se bo vršil v Oxfordu od 8. do 20. julija. Kongresa se bodo udeležili delegati 50 narodov.

Podelitev Stalinovih nagrad

Moskva, 27. Tass. — Stalinova nagrada druge stopnje za leto 1946 v vrednosti 100.000 rubljev je bila podeljena Aleksandru Pavloviču Ždanovu, dr. fizikalno matematičnih znanosti in ravnatelju radiološkega instituta akademije znanosti ZSSR za odkritje novega načina razbitja atomskega jedra s kozmičnimi žarki.

Našli so 100.000 trupel sovjetskih državljanov

Berlin, 27. Tass. — V bivšem taborišču za vojne ujetnike v Zelheimu na Saškem so našli okoli 100.000 trupel sovjetskih državljanov, ki so jih hitlerjevci pobili.

V tem taborišču in po stotinah drugih v Hitlerjevski Nemčiji so sovjetski vojni ujetniki umirali zaradi nečloveškega ravnanja, ki je veljalo posebno zanje, in zaradi nalezljivih bolezni.

Ponovni izpadi proti sovjetski mladinski delegaciji

Rim, 27. AFP. — Ob obisku sovjetske mladinske delegacije je prišlo v Benetkah do novih incidentov.

Na trgu sv. Marka se je zbrala skupina italijanskih študentov iz JK in manifestirala proti sovjetski delegaciji. Nato je prišlo do pretepa med študenti in komunisti. Eden izmed manifestantov je bil ranjen.

List «Popolo» poroča, da je De Gasperi naročil italijanskemu veleposlaniku v Moskvi, naj izrazi sovjetski vladi obžalovanje italijanske vlade zaradi teh dogodkov.

Abesinske zahteve

Pariz, 27. - AFP — Negus Haile Selassie je včeraj zahteval na tiskovni konferenci priključitev Eritreje in italijanske Somalije k Abesiniji. Nadalje je zahteval, naj Svet štirih zunanjih ministrov zaslišal abesinsko odposlanstvo, ki se mudi v Parizu.

Ponovno racioniranje kruha v Anglji

London, 27. AFP. — Britanska vlada je danes predpoldne sklenila, da bo 21. julija ponovno uvedla racioniranje kruha.

Slovanski duhovniki Julijske krajine *Molotovu:* Do popolne zmage

SLOVANSKI DUHOVNIKI SLOVENSKEGA PRIMORJA, ISTRE IN TRSTA SO NASLOVILI NA SOVJETSKEGA ZUNANJEGA MINISTRA MOLOTOVA NASLEDNJE PISMO:

«SLOVANSKI DUHOVNIKI IZ PRIMORSKE, ISTRE IN TRSTA SE VAM OD SRCA ZAHVALJUJEMO, DA STE SVETU ZUNANJIH MINISTROV PREDLOŽILI MEJO MED FLR JUGOSLAVIJO IN ITALIJO, KI JE EDINA PRAVIČNA IN BO ZATO PRIŠLA V ZGODOVINO KOT MEJA MOLOTOVA.

SLOVANSKI DUHOVNIKI IZ TAKO IZMUČENE IN DOKONČNE SVOBODE TAKO ŽELJNO PRIČAKUJOČE PRIMORSKE IMAMO V VAS POPOLNO ZAUPANJE.

OD SREDE PRETEKLEGA STOLETJA SO NAŠI ZDAJ ŽE DAVNO UMRLI DUHOVNIKI VIDELI V RUSIJI MATER, KI NAS BO PREJ ALI SLEJ REŠILA.

V MUSSOLINIJEVI DOBI STA PROTINARODNA ŠKOFA IZ GORICE IN TRSTA, KI STA DOSLEDNO SEKUNDIRALA FAŠISTIČNEMU REŽIMU, PREGANJALA IZ SEMENIŠČ DIJAKE, KI SO JIH OSUMILI, DA SO UPALI V SOVJETSKO ZVEZO.

DUHOVNIKI, KI SO UMRLI V ITALIJI V DOBI OD 1918. DO 1940., SO BILI V SRCU NEOMAJNO PRIPRIČANI, DA NAS MORE SAMO SOVJETSKA ZVEZA REŠITI FAŠISTIČNEGA JARMA.

NA PRAGU SMRTI JE NAJPOPULARNEJŠI DUHOVNIK ISTRE, ŽUPNIK IN DEKAN LOJZE KRAŠEVEC PREROŠKO SPREGOVORIL:

GLEJMO Z LJUBEZNIJO SOVJETSKO ZVEZO, KI NAS MORE EDINA REŠITI NARODNE SMRTI. PO VELIKEM TRPLJENJU CELEGA TISOČLETJA BOMO Z NJENO POMOČJO KONČNO OSVOBOJENI.

V IMENU ŽIVIH IN MRTVIH SLOVANSKIH DUHOVNIKOV IZ PRIMORSKE, ISTRE IN TRSTA VAS PROSIMO:

VZTRAJAJTE DO POPOLNE ZMAGE!»

Kaj pišejo pariški listi

o konferenci zunanjih ministrov

Pariz, 27. — *Posebni dopisnik Tass-a poroča:*

«Od danes naprej se je obseg francoskih časopisov podvojil. Sedaj izhajajo na štirih straneh, namesto na dveh. Kljub temu pa vesti o pariških razgovorih ne zavzemajo več prostora. Večina listov je izpolnila dodatne strani s športnimi dogodki, s senzacionalnimi vestmi o novih zločinih, s kritičnimi članki o novih igrah in filmih itd.

Le prečesto poskušajo komentatorji ustvariti vtis, da se rešitev najvažnejših vprašanj zavlačuje zaradi sovjetske delegacije, «ki pričakuje novih navodil iz Moskve». Ta način obveščanja naj ustvari vtis, da je uspeh konference odvisen samo od enostranskih koncesij sovjetske delegacije. To ni nič drugega kot že preiskušena metoda izsiljevanja, ki pa se je izjalovila.

Listi poročajo o dveh razgovorih med Molotovim in Byrnesom v zadnjih dveh dneh. Naravno tisk ne prinaša vesti o vsebini teh razgovorov, temveč objavlja domneve, da sta se razgovarjala o najvažnejših problemih dnevnega reda pariške konference.

Potvarjanje dejstev

List «Le monde», ki ga imajo v Parizu za uradni organ, v vprašanju zunanje politike, je objavil uvodnik pod naslovom: «Sovjetska igra — ki je sestavljen v stilu pouličnih podlistkov». Če hočemo presoditi ta članek, je dovolj, da navedemo tole akrobatsko modrovanje: «Sovjetska politika se niti najmanj ne ozira na prijateljstvo in usluge. Njena linija v preučevanju mirovne pogodbe z Italijo je popolnoma jasna. Proti Italiji nastopi, kadar gre za interese SZ — vprašanje Trsta, reparacije, italijansko mornarico. Kadar pa Rusija ni neposredno zainteresirana na vprašanju, si dovoli zabavo, da brani Italijo proti Franciji in proti Avstriji».

Tako stališče kaže vsekakor večino v poklicnem zavijanju vprašanj. Toda kaj ima to skupnega z načeli pravičnosti in mednarodnega sodelovanja?

Poudariti je treba, da podobne tendence kažejo tudi drugi listi. Kažejo se ogorčene in začudene in ne razumejo, zakaj zahteve ene zavezniške države (Francije) proti bivši sovražni državi (Italiji) ne naletevedno takoj na popolno podporo. Čudimo se, da ti isti listi v eni sapi zatrjujejo, da je treba odkloniti pravične zahteve druge zavezniške države — Jugoslavije.

Očividno je, da ti opazovalci mešajo mednarodni forum s tržiščem.

List «Combat» se prav posebno vznemirja. Komentator tega lista Kaufmann velja za mojstra v protisovjetskih klevetah. Svoj današnji pregled pariških razgovorov pričenja s senzacionalnim sporočilom: ZDA so baje sklenile, da bodo poslale v Trst 10 tonsko križarko, ki je trenutno na Malti. Govorice o bližnjem odhodu ameriške križarke Fargo v Trst prinašajo tudi drugi listi. To potovanje tolmačijo z nujnostjo, da se preprečijo «morebitni jugoslovanski poizkusi rešitve tržaškega vprašanja s silo».

Znano je, da so marnje o «vojaških pripravah Jugoslavije» zgolj provokacija, ki izhaja iz precej nečistih virov. Te govorice so beograjski pristojni krogi že večkrat demantirali. Odhod ameriške križarke v Trst, ako je ta vest resnična, ne more biti dejansko nič drugega kot sredstvo za pritisk, naperjen tokrat proti majhni zavezniški državi, njenim interesom in zakonitim zahtevam, ki jih nič manj zakonito ne brani pred konferenco štirih zunanjih ministrov

Umetno ustvarjene težave

Sovjetski predlog, o katerem so danes razpravljali, pravi, da je treba rešiti problem povračila imetja, ki si ga je Rumunija prilastila, sporazumno med Rumunijo in posameznimi zavezniškimi državami. Toda ta predlog je povzročil dolge debate, v katerih je ameriška delegacija priznala, da je sovjetsko stališče že utemeljeno. Vendar je vprašanje ostalo viseče zaradi ugovorov britanske delegacije. Te debate vzbujajo vtis, da včasih ustvarjajo ostale delegacije umetne ovire za reševanje vprašanj, ki se tičejo bistvenih interesov Sovjetske zveze. Podobno je bilo pri reševanju drugih vprašanj mirovne pogodbe z Rumunijo.

Te ovire so ustvarili očitno z namenom, da izvajajo pritisk v upanju, da bo to sredstvo prisililo sovjetsko delegacijo pristati na koncesije v drugih vprašanjih. Naravno je, da taka metoda delovanja še mnogo bolj komplicira delovanje konference štirih zunanjih ministrov.

O mirovni pogodbi z Rumunijo

Kar se tiče donavske plovbe nista britanska in ameriška delegacija več vztrajali, da bi se vključila v osnutek mirovne pogodbe. Predložili pa sta, naj sprejme Svet zunanjih ministrov sklep, ki naj v kategorični obliki pozove podonavske države, naj vzpostavijo čisto določen režim plovbe po Donavi. Ta predlog je povzročil ugovore sovjetske delegacije, ki je poudarila, da metode preučevanja donavskega problema brez sodelovanja katere koli podonavske dežele, ni mogoče imeti za pravično. Vprašanje je ostalo viseče; na eni izmed prihodnjih sej bodo ponovno razpravljali o njem.

Pariška konferenca

Briga in Tenda Franciji

Dodekanez bo priključen Grčiji

Pariz, 27. AFP. — Zunanji ministri so na svoji današnji seji sklenili prvič, da prideta Briga in Tenda pod francosko upravo in drugič, da bo Dodekanez priključen Grčiji.

Predlogi Molotova o Trstu

Po poročilih agencije Reuter je Molotov na včerajšnji nočni seji predlagal, naj bi Trst postal avtonomno področje pod jugoslovansko suverenostjo, ki bi ga upravljali po statutu, odobrenem od štirih velesil. Molotov je dejal, da ne more sprejeti nobenega predloga, ki ne bi upošteval jugoslovanske suverenosti nad tem področjem ali kakršno koli odločitev nedoločenega značaja. Predlagal je predstavniško zbornico, ki naj bi jo izvolili na podlagi splošne volivne pravice, guvernerja, ki bi ga imenovali po jugoslovanskem statutu avtonomnega področja, pod nadzorstvom štirih velesil, medtem ko bi odgovornost za normalno upravo morala ostati Jugoslaviji.

Kot skrajno koncesijo, je izjavil Molotov, bi bil voljan sprejeti mešano jugoslovansko - italijansko suverenost nad Trstom s predstavniško zbornico, ki bi jo izvolili na podlagi splošne volivne pravice ter z dvema guvernerjema, enim Jugoslovanom, drugim Italijanom. Molotov je tudi izjavil, da se nadalje podpira Sovjetsko črto glede italijansko - jugoslovanske meje z majhnimi spremembami v korist Italije.

320.000 francoskih borcev in invalidov zahteva, naj se izkaže narodom Jugoslavije pravica

Pariz, 27. — Delegacija republikanskega združenja starih borcev, v kateri so bili predsednik Jean Duclos, podpredsednik Toucharď, oba poslanca iz Pariza in tajnik Duchesne, je obiskala danes francosko zunanje ministrstvo. V odsotnosti zunanjega ministra Bidaulta je delegacijo sprejel svetnik ministrstva Chollet. Delegacijo je sprejel tudi v Luksemburški palači Degranville, glavni tajnik konference štirih zunanjih ministrov.

Delegacija je na zunanjem ministrstvu in v Luksemburški palači izročila spomenico, ki pravi med drugim: «V imenu 320.000 naših članov, samih starih borcev in vojnih invalidov, ki nosijo globoko v svojem telesu znake in dokaze svojega krvnega doprinosa za blagar domovine, zahteva republikansko združenje starih borcev, naj se izkaže narodom Jugoslavije vsa pravica.

Državljani države, ki je v preteklosti mnogo trpela in ki so ji bile začasno odrezani najlepši pokrajini — Alzacija in Lotaringija, stari francoski borci, prosijo predsednika vlade, naj posreduje v skladu z interesi pravičnosti in miru, da se priključi k Jugoslaviji vsa Julijska krajina in Trst.

Ko izražamo te želje, moramo mi, stari francoski borci, opozoriti na stoletne prijateljske vezi, ki spajajo našo dva naroda. Kot Francija je jugoslovansko ljudstvo vodilo junaško in zmagovito borbo proti barbarskemu osvajalcu. To skupno trpljenje še bolj zbližuje obe deželi in krepi medsebojna bratska čustva.

Apeliramo na štiri zunanje ministre, naj se končno vzpostavi Jugoslavija v vsej svoji teritorialni celoti s priključitvijo Trsta k njegovemu zaledju. Interesi miru zahtevajo, naj se ugodi tej zakoniti zahtevi».

Stavka kmečkih delavcev v Lombardiji

Milano, 27. AFP. — Vsi kmečki delavci v Lombardiji so stopili danes v stavko, ker posestniki nočejo upoštevati njihovih gospodarskih zahtev.

V Milanu je prišlo do velikih manifestacij bivših borcev in brezposelnih. Na več krajih je prišlo do spopada s policijo in več manifestantov je bilo ranjenih. Cestna železnica ves predpoldan ni vozila.

Vabilo poljskemu zunanjemu ministru

Pariz, 27. AFP. — Francoska vlada je povabila poljskega zunanjega ministra Modzelewskega, naj pride po zaključku konference štirih zunanjih ministrov v Pariz. Poljski zunanji minister se bo razgovarjal z Bidaultom o raznih vprašanjih, ki se tičejo Francije in Poljske.

Kritika Bevinove politike

London, 27. AFP. — Na sestanku sindikata mehaničnih delavcev v Blackpoolu so škotski delegati ostro kritizirali stališče vlade do armade generala Andersa. Protestirali so tudi drugi delegati. Niti eden ni zagovarjal politike, ki jo vodi Bevin.

Rim, 26. AFP. — Proračunski načrt za finančno leto 1946-47, ki ga je vlada te dni odobrila, predvideva 192.959.000.000 lir deficita.

MAR JE POTREBEN

še kakšen dokaz

Pridiga, ki jo je imel msgr. Margotti pred nekaj dnevi v goriški stolnici, je kar sama po sebi potrdila, kar smo ves čas dokazovali, da je namreč msgr. Margotti še zmerom istih nazorov, kakor je bil pred 5 in 10 leti. V svojem govoru je razlagal svoje «ukrepe» proti ljudskemu tisku in je nazadnje, kakor so poročali tudi listi, izrekel znamenite besede, da obžaluje stališče Italijanov, ki so se postavili na stran «slovanskega komunizma» proti svoji deželi.

Ko so fašisti pred 16 leti postavili pred svoje posebno sodišče bazoviške žrtve, so jih načelno obtožili kot «slavo-comuniste». Ves svet ve, da so bili ti heroji med prvimi, ki so branili svojo zemljo in svoj rod pred raznarodovalnim nasiljem imperializma, kakršnega mu v vsej evropski zgodovini zlepa ni primere. In odtlej so bili «slavo-comunisti» pavšalno vsi tisoči Slovencev in Hrvatov, ki so prišli v letih groze in brezpravja med zobovje fašističnega moloha. Še v aprilu 1945 so poslednji junaški branitelji malega naroda, njegove zemlje in njegovih najosnovnejših življenjskih pravic, padali pod to zločinsko, pretkano obtožbo. In to satansko miselnost, za katero se je četrt stoletja skrival najhujši, najokrutnejši fašistični imperializem in ki so jo vsi veliki zavezniki v poslednji veliki vojni z združenimi močmi premagali, ste spet pričeli obujati vi, msgr. Margotti, pa povrh vsega še z mesta, ki ste ga s takim izbruhom protičloveške strasti le še onečastili.

Mnogo, premnogo je bilo Italijanov, ki so dobre volje in ki so vseh 25 let obsojali vse zločinske početje fašističnih nasilnikov. Ogromno in še več jih je danes, ki spoznavajo in proglašajo potrebo po tesnem, človeškem, bratskem sožitju in sodelovanju s slovanskim delom prebivalstva v naši skupni deželi. In vi, msgr. Margotti? Vi obžalujete njih voljo. Vi obsojate njih edino možno in pravilno spoznanje, ki bo moglo dejansko postaviti osnove mirnemu, srečnemu razvoju in blaginji vseh narodnosti v deželi, sporuzumni ureditvi vseh njihovih gospodarskih, socialnih in kulturnih vprašanj.

Ali niso bili morda zato vsi očitki spričo vseh dokazov, zbranih po arhivih goriške prefekture in kvesture, ki smo jih izmesli utemljeni? Ali potemtakem vaših ukrepov, ki naj bi ščitili vero in Cerkev, katerih se nihče ni dotaknil, niste protipostavno in nepošteno izrabili zgolj za obrambo vaših osebnih fašističnih nazorov in politike, ki jo izvajate skupno z msgr. Santinom in ostalo gospodo nesrečnega imena povsod, po tržaških cestah in za kulisami pariške diplomacije?

Naše ljudstvo in ž njim vse dobro misleče italijansko prebivalstvo v naših krajih to predobro vesta in ju ne boste preslepili! Skoraj tri desetletja življenjskih izkušenj so ju do kraja izučila!

Monsignor Santin v Rimu

V zvezi s potovanjem tržaškega škofa v Rim smo dobili obvestilo, da msgr. Santin ni obiskal samo več kardinalov, marveč je bil tudi na najvišjem mestu. V Vatikanu so prejeli mnogo pisem proti njemu in proti njegovemu delovanju v tržaški škofiji. Namignili so mu, da bi bilo umestno, da bi se umaknil in se odrekel tržaški škofijski stolici. Toda msgr. Santin je nenadkrijiv besednik in je skušal dokazati, da so proti njemu samo posamezniki, da pa ga mara ne le ljudstvo, ampak tudi vsa duhovščina, slovanska morda še bolj kakor italijanska. Povedal je tudi, da bo to trditev dokazal dne 2. julija.

Za ta dan je namreč msgr. Santin sklical na sestanek vse dukovnike svoje škofije. Sestanek bo tako aranžiran, da bo moral služiti škofu za reklamo, tako da bi lahko preslepil Vatikan, kakor ga je že leta 1939., in se tako utrdil na svojem mestu. Utrditev msgr. Santina v Trstu pa bi služila obenem na pariški konferenci kot dobro orožje za uveljavljanje teze o pripadnosti Trsta Italiji.

Ali se bo msgr. Santinu nameravani dokaz posrečil ali ne, to ni več odvisno od njega, marveč od slovanske duhovščine. Ako se ga bo udeležila, bo s tem neposredno podprla msgr. Santina in prevzela del odgovornosti za njegovo ponovno utrditev v tržaški škofiji.

Sedaj je gotovo, da msgr. Santinu manever ne bo uspel. Kakor čujemo, se je največji del slovanske duhovščine odločil, da ne bo več podpiral sedanjega tržaškega škofa. Do tega koraka sta jo privedla dva razloga: nacionalni moment in dušno pastirska modrost.

Dr. K. C.

Primorska je nedeljiva - njena bodočnost je v Jugoslaviji

Kmetijstvo, gozdarstvo, živinoreja

Primorska je pretežno gorata dežela, katere kraški značaj ne dopušča takega razvoja kmetijstva, da bi zadostila svojim potrebam. Zato je Primorska navezana predvsem na uvoz žita in koruze medtem ko je njen glavni pridelek: sadje, vino in zelenjava. Glavni trgi za te pridelke so Trst, Gorica, Tržič in mesta na istrski obali.

Izvoz poljskih pridelkov iz Primorske v Italijo ni prišel preveč v poštev. Nasprotno pa bi Jugoslavija, predvsem pa Slovenija, bila dober kupec za poljske pridelke, ker bi jih Primorska vsled hitrejšega dozorevanja zaradi milega podnebja poprej vrgla na trg.

Vse tri črte bi odrezale glavne trge za prodajo poljskih pridelkov od kmetskega zaledja. Odrezati vsa glavna središča od zaledja pa bi pomenilo upropastiti vse kmetijsko gospodarstvo. S tem bi bila dežela odrezana od svojih prodajnih in nakupnih središč in sama središča navezana na uvoz poljskih pridelkov iz Italije. V primeru priključitve vse Primorske k Jugoslaviji bi se povečal trg za poljske pridelke in hkrati tudi blaginja vsega kmečkega prebivalstva.

Tudi živinoreja je zaradi pomanjkanja travnikov zelo skromna. Predvsem je razvita v severnem alpskem predelu, kjer izdelujejo tudi mlečne proizvode, maslo in sir. Nekaj kozjereje in ovčjereje je v Istri. Zelo skromna je tudi svinjereja. Perutninarstvo je tudi samo krajevnega pomena. Naravni trgi za te proizvode so krajevna središča in bi odcepitev teh središč imela prav iste strašne posledice kakor za kmetijstvo. Deli Krasa pa, ki bi ostali na zahodni strani črte, bi bili odrezani še od onih travnikov, ki so jim bili do sedaj na razpolago in bi še ta bora živinoreja v tem delu Krasa propadla.

Gozdarstvo je zaradi kraškega značaja tal velikega dela Primorske še zelo skromno in se nahaja še na stopnji pogozdovanja. Nekaj gozdov je v alpskih predelih. Gozdovi so večinoma še mladi in dajejo v glavnem les za kurjavo, ki ne prenese dolgih prevozov. Medtem ko ne bi krajevna lesna proizvodnja zadostovala niti potrebam prej omenjenih središč, bi odcepitev teh središč odvzelo krajevnemu gozdarstvu prodajni trg za les za kurjavo in oglje. Krajevna lesna industrija in obrt v mestih bi bila odrezana od svojih naravnih virov in bi propadla.

Vse te zgoraj navedene dobrine imajo svoj naravni trg v teh primorskih mestih, ne morejo pa v večjem obsegu tekmovati na trgih Jugoslavije, ki je agrarna država, pač pa bo Jugoslavija izpopolnila primanjkljaj teh dobrin ceneje, kakor je to napravila Italija.

Kar je sto in stoletja živelo skupaj in se medsebojno izpopolnjevalo, se ne da trgati brez hudih posledic za vse gospodarstvo. To bi morali vedeti in tudi upoštevati strokovnjaki komisije za razmejitev.

Politični razlogi za predlagane črte.

Komisija, ki je na licu mesta pregledala položaj, je sicer ostala štiri tedne v naših krajih, vendar pa je stavila na pariški konferenci predloge, ki nasprotujejo zdravemu razumu. Edino ruska delegacija je stavila predlog, ki široko zajema vse probleme primorske zemlje in primorskega ljudstva. Gledala je na to vprašanje tako, kakor gledajo ljudje ki so navajeni zastopati vsepovsod prave koristi ljudstva, ne pa koristi finančnih klik in skupin, ki imajo druge prikrite namene. Francoska delegacija je skušala rešiti vprašanje tako kakor učenec, ki dobi šolsko nalogo. Nalogo so določili lani septembra meseca v Londonu, ko so sklenili, določiti mejo tako, da ostane kolikor mogoče malo Jugoslovanov pod Italijo in kolikor mogoče malo Italijanov pod Jugoslavijo. Videli so, da je cela pokrajina čisto slovanska in da je na tem ozemlju samo nekoliko mest z italijansko večino. Zaradi tega sploh ni bilo mogoče določiti črte, ker Italijani ne živijo v kakem strnjenem pasu, temveč v posameznih mestih, ki tvorijo jezikovne otoke. Zato so potegnili črto, ki naj bi pustila približno isto število Italijanov v Jugoslaviji kakor Jugoslovanov v Italiji. Pri tem pa niso upoštevali, da je Italija nasilno raznarodovala naš narod skozi 25 let in prisilila nad 100.000 naših ljudi, da so zapustili rodno zemljo, ter naselili nad 200.000 Italijanov, največ zvestih fašistov iz starih provinc Italije. Zaradi tega je današnja dejanska slika taka, da jo Jugoslavija nikakor ne more priznati, pa tudi zavezniki bi je ne smeli. V primeru pa, da bi jo priznali, bi nam bilo nerazumljivo, zakaj so se sploh borili proti fašizmu, ako danes sprejemajo kot dano dejstvo zločestva naci-fašistov. Tako je nastala francoska črta, ki deli Primorsko tako, da morata oba dela propasti. Angleška in še posebno amerikanska črta ni samo žalitev Jugoslavije, ker ji pušča skoraj samo to, kar je že Wilson po prejšnji svetovni vojni predlagal, ko se je moral boriti proti posledicam londonskega pakta in moral računati s takratno izmagovito velesilo» Italijo, temveč izdajstvo zavezniške Jugoslavije in naroda Primorske, ki se je dvignil v boj proti naci-fašizmu za svobodo. Wilsonova črta je bila maksimalna koncesija Italiji. Predlagal jo je Wilson vedoč, da je za Jugoslavijo nepravična, ker v danih okoliščinah ni bila mogoča pravičnejša rešitev.

Ko gleda človek te dve črti na zemljevidu Primorske, se nehote vprašuje, ali so se Anglo-Amerikanci obvezali favorizirati Italijo ali so odločevale pri tem koristi finančnih skupin, ali so odločevali vojaško-imperialistični razlogi ali pa si je hotel s to italofilsko politiko predsednik Združenih držav Amerike Truman zagotoviti italijanske glasove pri bodočih volitvah. Vemo pa, da niso bile te črte niti v duhu septembrskega sklepa londonske konference, niti niso upoštevale resničnih interesov Primorja.

Zato odklanja primorsko ljudstvo vse tri črte in zahteva rešitev ki bo ustrezala resničnim koristim Primorja. Zahteva nedeljivost Primorja in njeno priključitev Jugoslaviji.

Pravilna rešitev

Četudi so gospodarski razlogi najvažnejši, ker od njih odvisi procvit ali propast naroda, imamo razen teh še druge, ki tudi odločajo o pripadnosti in usodi kakega ozemlja. Ti razlogi so narodnostni, socialni, kulturni, verski, geografski, strateški in drugi. Vendar vzemimo katerega koli od njih, vsi govorijo v prilog Jugoslavije. Tako je narodnostno Primorska pretežno slovanska, glede na vero izključno katoliška, geografsko enota alpsko-dinarskega sistema in strateško naravna meja Jugoslavije. Kulturno pa prehod med alpsko srednjo Evropo in italijansko kulturo. Zato je kulturno mešano ozemlje.

Iz tega kratkega pregleda, ki sloni na statističnih podatkih in splošno narodni gospodarskih vidikih, pridemo ne da bi zaključki nasprotovali drugim razlogom, do dveh zaključkov:

1. Primorska je iz narodno-gospodarskega vidika nedeljiva enota s Trstom kot glavnim središčem.

2. Primorska s Trstom spada k svojemu naravnemu zaledju, to je zaledju, ki je na severo-vzhodu, torej k Jugoslaviji.

KONEC.

Mihajlovičev proces

Zaslišavanje prič se nadaljuje

Beograd, 27. Tanjug. — Na včerajšnji razpravi so bile zaslišane razne priče, ki so opisovale strašna grozodejstva, ki so jih počenjali četniki. To so po večini osebe, ki so se po čudežnem naključju rešile iz četniških rok.

Sodišče je zaslišavalo tudi bivšega polkovnika Jugoslovanske armade Radoslava Djuriča iz Sarajeva. Povedal je, da se je ob koncu leta 1941. po naročilu Mihajloviča sestal s partizanskima delegatoma, generaloma Žujevičem in Milutinovičem, s katerima so razpravljali o skupni akciji proti sovražniku. Naslednjega dne se je pričel napad na Kraljevo. Mihajlović pa je nenadoma ukazal ukiniti napad na sovražnika in pričeti z napadom na partizane. Djuric je izjavil, da ni hotel izvršiti takoj tega povelja in da je telefoniral na Mihajlovičev glavni stan. Polkovnik Pavlović, ki je bil poveljnik Mihajlovičevega glavnega štaba, je energično ukazal, naj izvrši ukaz. Stopil je v stik tudi z drugimi poveljniki, ki so ga informirali, da imajo od Mihajloviča ukaz, naj napadejo partizane.

Radio BBC je 14. novembra oddajal vest, da je edini predstavnik Jugoslavije Mihajlović in da morajo biti vojaške sile pod njegovim poveljstvom. Tri dni nato je prispelo pismo nekega partizanskega komandanta, kjer je pisalo: «Ako ste resnični domoljubi, kakor poroča radio BBC, pošljite nam dva delegata s pooblastilom, naj se konča bratomorna vojna in naj se vse orožje uporabi proti sovražniku.» Djurič je nadalje izjavil, da je 22. maja 1944. prešel v Narodno osvobodilno vojsko, potem ko se je prepričal, da četniki sodelujejo s sovražnikom. Povedal je tudi, da so mu 7. novembra 1942. ukazali, izvesti mobilizacijo proti partizanom, a da tega ukaza ni izvršil. Prosil je za posredovanje britansko misijo, pri čemer pa je naletel na gluha ušesa.

Djurič je nadalje govoril o nekem Mihajlovičevem povelju, naj se «likvidira» britanski oficir Robertson iz Kanade, a srbskega pokolenja, ki je bil ujet. Pozneje je Djurič sprejel Veličeva z namenom, da se organizirajo narodne enote, ki bi morale prehiteti partizansko gibanje v Bolgariji. Njih program naj bi bil izgnati Koburško dinastijo, po osvoboditvi pa ustanoviti zvezo balkanskih držav, in sicer Jugoslavije, Bolgarije, Turčije, Grčije, Albanije in Makedonije pod dinastijo Karadjordjevičev z namenom, da bi se tako ustvaril protisovjetski balkanski narodni blok.

Kmet Dragoljub Belič, ki je bil prisilno mobiliziran v četnike, in čigar komandant je bil Dušan Radović, je povedal, da je v avgustu 1944. videl dva ameriška letalca pri komandantu Radoviču, ki sta prosila, naj bi ju spremljali do bližnje partizanske edinice, Radović pa ju je dal «likvidirati».

Resnica o sporu med koloni in veleposestniki

V poslednjih dneh se je zelo zaostril spor med koloni in veleposestniki. O tem sporu smo že obširno poročali, saj se vleče že vse od osvoboditve. Oblasti zagovarjajo interese veleposestnikov in se sklicujejo na fašistično zakonodajo o polovinskem zakupništvu, koloni pa zahtevajo revizijo pogodb, sklenjenih pod pritiskom fašističnih bajonetov. Zahteve kolonov ne terjajo nikake spremembe pravno lastninskih odnosov, oni zahtevajo le, da se pravičneje razdeli sad njihovega truda in znoja. Toda ta njihova zahteva vznemirja sebične gospodarje in vse one, ki jih ščitijo.

Kolonstvo, ta polfevdalna oblika delovnega odnosa med veleposestniki in koloni, je že samo po sebi sramota v dvajsetem stoletju tu v sredi Evrope.

Tisk CLN-a na splošno, zlasti pa «Voce Libera», je začela proti upravičenim zahtevam kmetov zlobno gonjo. Prikazuje jih kot ljudi, ki hočejo izstradati prebivalstvo, ki nočejo obvezno oddajati žita po določilih ZVU itd. Ker že dolgo poznamo ta način pisanja, se njihovemu potvarjanju dejstev prav nič ne čudimo. Ne čudimo se niti njihovim trditvam, da si je SIAU izmislila onih 75% pridelka samo zato, da bi preprečila obvezno oddajo žita v skladišča, češ da žito potrebuje «procvitajoča» Jugoslavija. Najbolj pa se je ta list zaletel in osmešil s trditvijo, da razni «gospodje od SIAU»-ja ponujajo kmetom celo do 800 lir za stot žita. Tu se vidi, kako malo poznajo gospodje okoli CLN to vprašanje. Kmetje namreč dobe mnogo več za žito, ki ga obvezno oddajajo. Ti gospodje so se zaleteli in črpali svoje podatke iz nekega zakotnega beneškega tednika. Toda njihovo strupeno pisanje pač ni moglo biti drugačno, ker vemo kakšni nagibi ga vodijo. Ne moremo pa razumeti, zakaj so poluradni listi in merodajne oblasti pri poročanju o tem vprašanju usvojili trditve, da hočejo kmetje sestradati prebivalstvo. Včeraj smo brali poročilo o neki izjavi polk. Smutsa o vprašanju kolonov. Izjava pravi med drugim: «V torek je delegacija kmetov iz tržiškega okraja bila pri komisarju tržaškega področja. Delegacija je zahtevala odpoklic policije, ki obvezuje kmete, da se ravnajo po ukazu o obvezni oddaji pridelkov in sedanjem zakonu o polovinskem zakupništvu. Zahtevala je tudi izpust dveh kmetov, ki so ju aretirali, ker sta kršila te predpise. Polkovnik Smuts je obe zahtevi odbil, češ da ta dva kmeta nista hotela obvezno oddati žita v korist skupnosti. Zato ostaneta še nadalje v zaporu. Policije ne bodo odpoklicali, ker so kmetje odklonili oddajo žita po navodilu Enotnih sindikatov». Iz izjave tudi razberemo, da v mnogih področjih mlatijo žito, v drugih ga pa nočejo obvezno oddati. Tega pa naj bi bil kriv neki zastopnik Enotnih sindikatov, ki je pretekli torek in sredo kmetom «ukazal», naj ne izročo žita. Polkovnik je svojo izjavo končal s temi besedami: «Tega človeka smo aretirali in upamo, da se bo ljudstvo zavedalo svoje odgovornosti in da bodo prenehale delovati one osebe, ki hočejo izstradati prebivalstvo.»

Tako prikazovanje stvari ni v skladu z dejstvi, ker bi lahko marsikoga zavedlo. Ko je bil te dni pokrajinski referent za kmetijstvo pri Enotnih sindikatih tov. Muslin pri tržiškem guvernerju, mu je dejal, da so nekateri veleposestniki v tržiškem okraju pripravljeni pogajati se o novem razmerju pri delitvi pridelka. Na vprašanje, ali bi pristal na to novo delitev, mu guverner ni odgovoril nič določenega. Iz vsega tega lahko sklepamo, da ni ZVU pripravljena ničesar ukreniti v prid kolonom.

Kar se tiče očitka glede zamude pri mlačvi, jo je treba v veliki meri pripisati slabemu vremenu. Če pa je segnilo nekaj pridelka, so tega krivi gospodarji, ki niso popravili streh na skednjih. Ne moremo torej obtoževati kmetov, če je šlo nekaj snopov po zlu.

Tudi trditev, da kmetje nočejo izročiti žita v skladišča za obvezno oddajo žita ni resnična. Oni so bili vedno pripravljeni izročiti vse žito. Policiji so nasprotovali le zato, ker je hotela knjižiti na izkazila samo 50% žita v prid kmetom. Omeniti moramo še, da je več veleposestnikov pristalo na to, da na potrdila pišejo 75% izročenega žita v prid kolonom. Če bi vsi storili tako, bi danes ne bilo vseh teh motenj. Veleposestniki zaradi tega ne bodo nič na škodi, ker dobe ob sklenitvi novega sporazuma vse, kar jim gre. Sedanjega resnega stanja torej niso krivi kmetje niti Enotni sindikati, ki jih predstavljajo. Enotni sindikati so sproti obveščali ZVU in Urad za delo o vsem, kar so kmetje sklepali. ZVU bo najbolje zaščitila interese prebivalstva, če zagotovi, da bo vse žito izročeno v obvezno skladišče. Vsak poseg policije, ki se tiče razdelitve pridelka, pa je odveč. Nasprotno, kmetje celo zahtevajo navzočnost policije pri mlačvi, tako da niti zrno žita ne pojde na črno borzo. To so kmetje povedali tudi g. Smutsu. Nočejo pa, da policija posega v sindikalne zadeve in da sili, da se na nakazila vpiše samo 50% pridelka na kmetovo ime.

Kar se tiče aretacije tov. Fumisa, okrajnega referenta za poljedelstvo v Tržiču, je njena motivacija popolnoma neutemeljena. Niti Enotni sindikati niti njihov funkcionar ni dajal ukazov, kot mu jih očitajo, ker so ES demokratična organizacija, ki izražajo voljo množice, katero zastopajo in pri tem vedno upoštevajo interese skupnosti. ES pa zastopajo tudi delavce in nameščence, ki jedo kruh, katerega kmetje pridelajo. Ni pravično obtoževati kmete, da puste gniti pridelek samo zato, da sestradajo ljudstvo. Kmetje so pokazali veliko solidarnost in nesebičnost, ko so poslali obilo živeža stavkujočim delavcem. Kdor torej obtožuje kmete, nehote ali hote koristi reakciji, ki skuša razvajati delavstvo.

Tov. Fumis je bil v torek z delegacijo pri g. Smutsu in je skupno z ostalimi kmeti popolnoma privolil v obvezo, ki jo je sprejel tov. Muslin. Ta je izjavil, da bodo vsi kmetje noč in dan mlatili žito in ga izročili do zadnjega zrnca v obvezna skladišča. Seveda pod pogojem, da bodo upoštevali njihove zahteve pri razdelitvi pridelka.

Iz vsega tega sledi, da je ZVU netočno obveščena, ker ne moremo verjeti, da bi namenoma potvarjala dejstva, kot to dela «Voce Libera».

„Demokratični" duh nekaterih poštnih uradnikov in ali g. Haiward ne ve?

Številni antifašisti, ki so zaposleni pri pošti in brzojavu, so sklenili, da odpošljejo štirim zunanjim ministrom v Parizu sledečo brzojavko:

«Italijanski in slovanski antifašistični poštni in brzojavni nameščenci v Trstu želijo združitev Trsta z Jugoslavijo, kar je edina rešitev primorskega vprašanja, ki bo zajamčila ljudstvu pravico in blaginjo.»

Ko je skupina reakcionarjev, ki je včlanjena v Julijske sindikate, izvedla za to namero, se je podala k delegatu ZVU na pošti in protestirala proti odpremi brzojavke.

Ob 12. uri je major Haiward pozval v svojo pisarno tovariša, ki je brzojavko podpisal in tajnika Enotnih sindikatov Bonettija v navzočnosti tajnika Julijskih sindikatov.

Tov. Suc je na vprašanje izjavil, da mu je znana vsebina brzojavke, nakar je major pojasnil, da ni mogoče poslati brzojavke tako, kakor je sestavljena, in da je potrebno spremeniti njeno besedilo.

Ko sta tov. Suc in Bonetti zapustila pisarno, ju je skupina uradnikov, včlanjenih v Julijskih sindikatih, začela žaliti. Nato so Suca, Bonettija in uradnico Ano Geri, ki je znana po svojih demokratičnih nazorih, tvorno napadli. Obsedenci so znašali svojo jezo zlasti proti njej. Ana Geri je dobila razne poškodbe in se mora zdraviti v glavni bolnici, kjer so izjavili, da bo ozdravila v desetih dneh, če ne nastopijo kake komplikacije.

To je zopet nov primer demokratičnega duha, ki preveva nekatere «slavne pobornike dvatisočletne kulture».

Kasneje, kakor obvešča «Voce», so poslali oni, ki so se zatekli k g. Haiwardu, brzojavko v Pariz in Rim za priključitev Julijske krajine k Italiji. Poslali so jo v imenu «quasi totalità» poštnih uslužbencev in nameščencev v Trstu in pokrajini.

G. Haiward ni tega vedel ali videl?

Proces proti odgovornemu uredniku našega lista

Včeraj ob pol 10 uri zjutraj se je začel pred višjim vojaškim sodiščem v Trstu proces proti odgovornemu uredniku našega lista tov. Dušanu Hreščaku, ki ga obtožnica dolži, da je dovolil objavo nekega članka, s katerim naj bi «povzročal razburjanje in vznemirjanje prebivalstva». Članek je bil objavljen 4. t. m. pod naslovom «Kako naj si to tolmačimo». Vsebina tega članka je izjava, ki jo je lastnoročno podpisal tov. Srečko Čadež, stanujoč v Kozani, v kateri govori o slabem postopanju ž njim s strani nekega policista FSS v krminskih zaporih.

Tovariš Hreščak je izjavil, da se ne čuti krivega. Kot prva obtežilna priča je bil zaslišan šef Zavezniške poročevalske službe g. Harari, nato pa nekaj policistov, med njimi oni policist, o katerem je govoril Čadež Srečko v svoji izjavi. Nekatere izjave prič so si precej nasprotovale, tako da je predsednik sodišča prvo pričo izmed policistov klical na ponovno zaslišanje.

Razprava se danes nadaljuje. Obširneje bomo poročali o razpravi v prihodnji številki.

Kaj bomo dale jesti otrokom?!

Grozna beda in pomanjkanje socialne zaščite zakonodaje

Žene iz Podlonjerja (Visoki Sv. Ivan), zbrane na svojem množičnem sestanku, odločno protestirajo proti ukrepom tvrdke CRDA zaradi množičnega odpuščanja delavcev. Ako se to zgodi — kaj bo z nami? Po petletni vojni smo vsi izčrpani, naše gospodarsko stanje je obupno, otroci vsled splošnega pomanjkanja onemogli. Matere gledamo s strahom, kaj bomo sedaj dale jesti otrokom?! Mnoge nimamo stanovanja in niti najnujnejših potrebščin. In sedaj smo se namenile, da z odločnim nastopom opozorimo Zavezniško vojaško upravo, naj enkrat za vselej napravi konec krivicam te ekonomske krize.

(Sledi 83 podpisov)

DELOVNA BRIGADA JANKA PREMRLA-VOJKA pohvaljena za svoje delo

Na 23. km mladinske proge blizu vasi Bijela je bilo taborišče I. primorske delovne brigade. V sadovnjaku na vzpetini iznad proge so stali njih šotori. Mnogo članov te brigade je že dobilo častni naslov: udarnik. Med drugimi Balog Dijana iz Idrije pri Bači, Iskra Franc in mnogi drugi. Za odlične delovne uspehe so bili pohvaljeni Legiša Rudolf, Ogrizek Venčeslav, Cigoj Mirko in Jure, Podboj Jakob, Sedevčič Danica in Banjščice in mnogi drugi. Brigada ima seveda tudi svoje stenske časopise. Tu sodelujejo tudi italijanski tovariši, od katerih je najmarljivejši stalni so trudnik Carpinetti Livio.

Zvečer se čuje iz taborišča slovenska in primorska partizanska pesem, spremljajo jo pa tudi glasovi harmonike.

Vedro je razpoloženje brigade, ni čudno — saj je bila pohvaljena za svoje delo.

Vedra so tudi pisma, ki jih pišejo mladinci te brigade svojim staršem v primorsko domovino. Tako piše na primer dijak Zakelj:

«Draga mama! Zahvaljujem se Ti za pismo, istotako tudi Cenki. Na dan sv. Antona sem se spominjal Tvojega godu, za kar Ti želim vse najbolje za sedaj in za bodočnost. Jaz sem zdrav in zadovoljen. Tukaj delamo in se zabavamo. Novinarji in celo ministri nas obiskujejo. Pričakujemo tudi obisk maršala Tita, ki mu bom za darilo kaj lepega narisal. Upam, da si tudi Lojzetu pisala glede moje zadeve. Pozdravi vse znance. Franci Zakelj».

Naša mladina za obnovo

Ponovno je odšlo na delo v Kanomljo 16 mladink in mladincev iz Spodnje Idrije. Pričeli so pripravljati in čistiti opeko za obnovo. Naša mladina se je z vsem elanom oprijela dela ter v kratkih treh urah pripravila in očistila 678 komadov cele opeke ter 264 komadov polovične opeke, ki bo služila za obnovo požgane vasi Vojsko.

Iz tega je razvidno, da se je naša mladina razgibala. Dobro se zaveda, da se bomo ravno z neutrudnim, požrtvovalnim delom tudi gospodarsko osamosvojili. Nadalje si je v svesti, da imajo nekateri prikrite, zlobne namene in skušajo ovirati ta nagli razvoj obnove naše po fašizmu porušene domovine.

Pri tem kličejo na pomoč vero. Naša mladina se predobro spominja, da so v teku osvobodilne borbe ravno ob nedeljah in naših največjih praznikih zakleti sovražniki uničevali naše domove, naše vasi. Takrat pa ni bilo na celem svetu nikogar, ki bi povzdignil glas, da se ne sme neoboroženemu ljudstvu požigati. Kje so bili pa takrat ti gospodje? Takrat jih ni bilo, da bi se vsaj nekoliko postavili za svoj bedni, trpeči narod.

Zato mladina ne bo odnehala, ampak zvesto sledila smernicam, ki nam jih je dal tov. Tito za dobo tromesečnega tekmovanja z geslom: vse sile in vsa skrb za obnovo naše porušene domovine!

MLADINA KULTURNEGA KROŽKA «RINALDI» priredi v soboto ob 20. uri predstavo v «Cine del mare». Izkupiček gre v korist mladinske udarniške brigade «Pinko Tomažič», ki odpotuje 1. julija v Jugoslavijo, na gradnjo mladinske proge Brčko-Banoviči.

Prvi veliki zbor pionirjev goriškega okrožja

Dne 29. in 30. junija bodo pionirji goriškega okrožja prvič po končani vojni dali obračun o svojem delu v šoli in izven nje. Razpored je naslednji:

29. junija: Ob 16. uri popoldne se bo vrsila v dvorani Ljudskega doma pionirska prireditev in otvoritev razstave raznovrstnih ročnih del.

30. junija: Ob 10. uri zjutraj bo na goriškem športnem igrišču v ulici Baiamonti zbor vseh pionirjev in pregled organizacije.

Ob 14. uri popoldne lahkoatletske tekme in nogometna tekma med pionirji iz Krmina in Gradiške.

Ob 17. uri množični telovadni nastop.

Pri tem zboru bo sodelovalo preko 1000 slovenskih in italijanskih pionirjev in pionirk.

Vabljeni so starši otrok in vsi, ki se zanimajo za razvoj in delo naših pionirjev.

Pripravljalni odbor

Slovensko narodno gledališče za Trst in Primorje

bo pred zaključkom gledališke sezone v Slov. Primorju gostovalo s Šurekovo glasbeno komedijo «Pesem s ceste» v sledečih krajih:

Danes 28. t. m. ob 21. uri v Sežani, 29. t. m. ob 21. uri v Opatjem Selu, 30. t. m. ob 16. uri na Opčinah.

Z Borovimi «Raztrganci»: v soboto na Petrovo 29. t. m. ob 17. uri v Šmarpah pri Kopru na prostem, v nedeljo 30. t. m. ob 20. uri v Škofijah II. na prostem.

Veliki pevski koncert v Gabrovici pri Komnu

Prosvetno društvo «Ljubo» v Gabrovici pri Komnu je organiziralo za soboto 29. t. m. ob 14. uri veliko kulturno prireditev.

Na sporedu je velik pevski koncert, na katerem bo nastopilo 14 pevskih zborov, ki bodo peli posamezno in tudi skupno. Sledila bo tombola. (Prvi dobitek 6.000 lir, drugi 2.000 lir). V odmorih bo igral orkester iz Komna.

V potrditev naših dokazov za Pariz

Neuspel manever reakcije v Pulju

Pulj, 27. — Tukajšnja reakcija je po svoji organizaciji Julijskih sindikatov, ki so se še do včeraj zaganjali ob «politične sindikate» in «politične stavke», organizirala včeraj premišljeni manever s poizkusom da bi vplivala na svetovno javno mnenje in dokazala, da Pulj noče nič slišati o Titovi Jugoslaviji. V ta namen so Julijski sindikati razglasili protestno stavko, ki naj bi se pričela 26. t. m. ob 7 uri. Pozvala je vse delavce, naj stavkajo.

Toda ljudstvo se pozivu ni odzvalo. Združenje industrijcev in združenje trgovcev sta ukazala zapreti podjetja in skušala preprečiti nameščencem, da bi se podali na delo. Delavci so kljub temu prišli v delavnice Scoglio Olivi, arzenala, Genio Marina, cementarne in tobačne tovarne ter raznih drugih manjših podjetij in redno delali.

V sredini mesta so bile trgovine zaprte. Fašistične tolpe so krožile po mestu in žugale vsakomur, ki se ni vdal njihovem pritisku. V ljudskih četrtih pa so bile trgovine odprte.

V teku dopolneva so skušali reakcionarni elementi izzvati incidente na trgu Largo Oberdan. Demokratično ljudstvo pa se ni dalo izzvati in ni izzivanju nasedlo. Reakcionarne tolpe so se vsled neuspele stavke znesle nad demokratičnimi ustanovami in organizirale lučanja kamenja v prostore SIAU-a, kjer so razbile nekaj šip.

Stavka je doživela popolen neuspeh.

Seja MOS-a za Trst

Na seji MOS-a za Trst, ki je bila 26. t. m., je prisostvoval na povabilo Osvobodilnega sveta predsednik Osvobodilnega odbora 5. okraja (Opčine), ki je podal podrobno poročilo o vsestranskem delovanju organov ljudske oblasti v korist ljudstva na Krasu. Poročal je o gradbeni, cestni in poljedelski obnovi v poedinih krajih in naznacil, kaj bi bilo še vse potrebno napraviti. Omenil je tudi, da so dosegli lepe uspehe pri zatiranju borovega prelca. Ravno tako so dosegli zadovoljive uspehe pri pogozdovanju na Krasu, kjer se je 80% drevesc prijelo. Referent je nato poročal o izvolitvi osvobodilnih odborov v raznih krajih na Krasu in pri tem prebral zapisnike o volitvah teh odborov, ki so se izvedle v najlepšem redu.

Osvobodilni svet je vzel poročilo na znanje in izrekel pohvalo ljudskim organom Krasa za njihovo plodno delo. Pri tem so ugotovili da se ume ljudstvo samo vladati, če ga pustijo na miru. Samo tudi spretno rešuje gospodarska, politična in socialna vprašanja. To je bilo mogoče doseči spričo trdne povezanosti kraškega ljudstva, ki se je zaradi stalnih poizkusov ukinitve ljudske oblasti še bolj strnilo okrog teh oblasti.

Sledilo je nato poročilo o sedanjem položaju slovenskih šol. Referent je omenil nevšečnosti, ki so se dogodile zaradi vztrajanja šolskih organov ZVU, da bi proti volji roditeljskih svetov in učencev samih uvedli šolske knjige, ki jih je ona odobrila namesto učbenikov, ki se sedaj uporabljajo. Sedaj, ko se šolsko leto bliža h kraju, bi uvedba nove učne metode ustvarila samo zmedo. Ker so bila besedila odobrena in tiskana z veliko zamudo in ker je bil učni program doslej izveden skoraj popolnoma, je Osvobodilni svet imel pritisk, ki so ga izvajali, da bi zamenjali učbenike, za neupravičen. Zaradi tega je odobril stališče, ki so ga v tem oziru zavzeli roditeljski sveti.

Pri zadnji točki dnevnega reda je referent odseka za socialno skrbstvo poročal o raznih ukrepih, ki so jih podvzeli za počitniške kolonije. Izjavil je, da pričakujejo letos, da bodo lahko poslali v te kolonije okoli 4.000 tržaških otrok.

Končno je Osvobodilni svet odobril nekatere predloge o podelitvi podpor.

Pravica staršev do vzgoje svojih otrok

Tudi iz Sežane, Ricmanj in Tržiča so slovenske matere poslale proteste proti zaseganju naprednih učbenikov. Tako pišejo iz Tržiča slovenske matere guvernerju ZVU:

«Starši šoloobveznih otrok iz Tržiča najodločneje protestiramo proti vsakršnemu vsiljevanju knjig, v katerih se ne omenja naša slavna osvobodilna borba ter naše žrtve in naše zmage. Imamo sami naše knjige, ki so bile spisane že takrat, ko smo se za slovensko šolo morali trdo boriti. V njih je opisana vsa naša borba, s katero se morajo naši otroci brezpogojno seznaniti. Vračamo Vam knjige z odločno zahtevo, da se nam dovoli, oziroma bolje prizna, uporaba naših prvih knjig.

Naše ljudstvo ne more razumeti, kako se more strinjati postopanje šolskih oblasti ZVU, zaseganje od ljudstva zaželjenih učbenikov osebno po najvišjih šolskih predstavnikih z načeli demokracije in upoštevanja ljudske volje, kot bi bilo v smislu devinskega dogovora ob vzpostavitvi Morganove črte. Se manj razume, kako more biti tako postopanje v skladu z demokratičnimi načeli, za katere so se borile vse zavezniške vojske. Najmanj pa razume, kako je mogoče, s toliko vztrajnostjo kratiti tako osnovne človeške pravice, kot je vzgoja in šolanje otrok po želji njih samih in njihovih staršev ter v duhu najslavnejših tradicij naroda, kateremu pripadajo. Kakšen interes imajo odgovorni činitelji pri tem postopanju? Kaj jih je moglo dovesti do tega, da kljub tako vztrajnemu dokazovanju volje staršev, kljub tako odločni obrambi svojih pravic s strani slovenskih roditeljev, zasegajo zaželjene učbenike, ker omenjajo narodno osvobodilno borbo, ki je nudila za ceno velikih žrtev velik doprinos vsej zavezniški zmagi, največji ponos vsakega Slovenca? Čemu vsiljujejo namesto njega drug učbenik, ki ga ne marajo ne starši ne otroci, prav zato, ker ni v tistem duhu in manjka vse tisto, kar je pri pouku našim otrokom in staršem najdražje. Kako je mogoče oblatiti najplemenitejša čustva domovinske ljubezni in narodnega ponosa brez vsake primesi šovinizma napram drugim narodom na ta način, da se ta čustva omalovaževalno primerjajo in istovetijo z vsakodnevnimi političnimi tendencami? Potem je morda tudi ves sklop demokratičnih načel, za katera so se borile vse zavezniške vojske, navadna vsakodnevna politika, ki jo lahko sedaj preganjamo, ako nam ni po godu, na katera sedaj lahko pljunemo kot na nizkotno vsakodnevno politično gonjo? Na kaj pa imamo sploh še pravico, če starši otrokom ne morejo več določiti vzgoje kakršno si želijo?!

OD TRIGLAVA DO JADRANA

Skrb ljudstva za sirote

Našemu narodu so bile vedno velika skrb sirote, dokaze za to imamo dan za dnem v Mladinskem domu in gluhonemnici v Portorožah. O Veliki noči so masovne organizacije, posebno ASIZZ iz raznih krajev, obdarovale otroke — sirote s prazničnimi dobrotami v toliki meri, da je imel vsak, kdor je videl naše dobre in skrbne žene pri tem samaritanskem delu, solze v očeh. Sadje prinašajo usmiljeni ljudje iz bližnjih krajev. Posebno vnet primer so dale naše antifašistične žene iz sežanskega okraja, ki so poslale otrokom za pirhe 650 jajc.

Pred dnevi pa se je oglasil v zavodu župnik Zemljič Zvonimir iz Kastelira iz hrvatske Istre z darili tamkajšnje ASIZZ. Prinesel je poleg živil tudi 1.900 lir. Pripovedoval je, s kako ljubeznijo zbira siromašni narod za otroke — sirote, posebno za take, katerih starši so darovali svoje življenje za svobodo. Župnik sam se je zelo zanimal za sirote z namenom, da prinese drugič še več darov. Sam je občutil vso tegobo okupacije, vedno je bil z narodom ter ga prihodnosti ni strah. Omenili smo ta primer kot posnemanja vreden vzgled dušnega pastirja iz vrst istrske duhovščine, ki je bila narodu vedno v pomoč.

Počitniška kolonija za bolehne dijake

Dijaška matica bo organizirala v letošnjih poletnih počitnicah počitnisko kolonijo za bolehne dijake. V poštev pridejo dijaki obeh spolov, ki so iz zdravstvenih razlogov potrebni oddiha na deželi.

Kolonija bo v Cerknem na Goriškem.

V to počitniško kolonijo ne morejo biti sprejeti dijaki z odprto pljučno tuberkulozo in drugimi nalezljivimi boleznimi.

Pred odhodom v to počitniško kolonijo bodo prizadeti zdravnisko preiskani.

V to kolonijo bomo lahko poslali samo omejeno število dijakov in bomo vzeli v obzir samo res potrebne primere.

Prošnje s podrobno in točno navedbo domačih imovinskih razmer in s prikazom zdravstvenega stanja naj dijaki dostavijo najpozneje do 10. julija t. l., Izvršnemu odboru Dijaške matice v Trstu, via Carducci 6, III. Navedbe v prošnjah naj podrobno overovi krajevni odbor Dijaške matice onega kraja, odkoder je dijak doma.

V kolonijo bodo sprejeti tudi oni bolehni dijaki, ki jim imovinsko stanje omogoča polno plačilo stroškov. Ti dijaki naj v svoji prijavi namesto imovinskega stanja dado izjavo, da bodo stroške kolonije plačali sami.

Bovec

AKTIVNOST POLICIJE

V Bovcu se še vedno vršijo hišne preiskave. 25. junija je policija preiskala zadružno mlekarno. V odsotnosti mlekarja, ki odgovarja za mlekarno, so čez noč vdrli v lokal, ustrelili v ključavnico in tako pokvarili tudi vrata. Pri preiskavi so vlomili tudi v blagajno, ki je bila zaklenjena. Po preiskavi so vdrli v stanovanje kovača Franca Fona in mu razbili šipe na vratih. Med kovaškimi predmeti so našli nekaj patron, katere je rabil pri kovaškem delu. Našli so tudi tri pokvarjene radio-aparate, ki so jih tam pustili vojaki, ker so neuporabni. Razen tega so našli še nekaj vojaške obleke, ki so mu jo tudi pustili vojaki kot plačilo, ker jim je podkoval konje.

Naše ljudstvo ne more razumeti kako se morajo še danes vršiti take preiskave in vdori v stanovanja v nočnih urah, ko je vendar tudi Churchill nekoč izjavil, da se kaj takega more dogajati le v nedemokratičnih deželah.

Idrija

ZDRUŽENJE KROJAČEV IN ŠIVILJ

Tudi krojači in šivilje v Idriji so se razgibali. Imeli so že več sestankov ter si izvolili pripravljalni odbor. Sedaj je vpisanih v združenje 40 krojačev in šivilj. Odbor sestavlja sedem članov.

Sklenili smo tudi sodelovati pri prostovoljnem delu. Tako smo na sv. Ahacija izgotovili za mestni N. O. O. 200 zastav. Prebivalcem iz požganih krajev, ki potrebujejo pomoči, bomo krpali in šivali perilo in obleko brezplačno.

Nabavite si novo številko „LJUDSKEGA TEDNIKA"

ki prinaša polno zanimivosti za vsakogar.

V novi številki boste lahko brali:

O «apolitičnosti v naših šolah, nekaj o veri in cerkvi, mislih in poštenju, kaj se dogaja v Grčiji, o Trinku, o kmečki izobrazbi, o koloradskem hrošču, uničevalcu krompirja, o vojnih zanimivostih kot o nemškem tajnem orožju, o moskovski podzemni železnici» itd. itd.

Naročite se čimprej na „LJUDSKI TEDNIK", ki izhaja vsak petek in nudi obilo vsakovrstnega čtiva!

Sporočila in objave

Prireditve, predavanja in sestanki

VSEUČILIŠKI TRŽAŠKI KROŽEK. Na pobudo tega krožka bo 29. t. m. ob 20 uri tov. Sabba predaval v kulturnem krožku mladih delavcev v ulici Monfort 3 o temi: «Umetnost in svoboda, umetnost in politika».

Na to konferenco so vabljeni profesorji, vseučiliščniki in srednješolci.

PROSV. DRUŠTVO «I. CANKAR». Danes ob 20.30 uri vaja mešanega pevskega zbora. Naj nihče ne manjka!

SLOV. PROSVETNO DRUŠTVO «SKORKLJA». Danes 28. t. m. ob 20.30 proslava desete obletnice smrti Maksima Gorkega.

PROSVETNO DRUŠTVO BARKOVLJE priredi jutri 29. t. m. kulturni in zabavni večer. Sodelovale bodo skupine malčkov otroškega vrtca, pionirskega, mladinskega in društvenega pevskega zbora kakor tudi dramski in godbeni odsek. Prireditev bo na društvenem vrtu. Začetek ob 18. uri. Čisti dobiček gre v dobrodelne namene.

«TRI SESTRE» NA OPČINAH. Dramska družina «Ivan Cankar», Sv. Jakob, priredi jutri 29. t. m. ob 18. uri v dvorani Prosvetnega društva na Opčinah Krekovo trodejanko «Tri sestre».

PROSV. DRUŠTVO «SLAVEC» IZ RICMANJ priredi na dan sv. Petra in Pavla vrtno prireditev v Logu s sodelovanjem partizanov in pionirčkov. Točili bodo dobro domačo kapljico in tudi dober prigrizek bo na razpolago. Pri prireditvi igra godbeni odsek izbrane narodne skladbe. Po prireditvi prosta zabava in ples. Vabljeni vsi!

PRIREDITEV v SV. KRIZU pri Trstu. Na praznik sv. Petra in Pavla dne 29. t. m. bo pod okriljem Zveze primorskih partizanov prireditev. Na sporedu je dopoldne koncert popoldne pa ples z raznimi zabavnimi točkami.

MESTNI ODBOR ASIZZ GORICA priredi v soboto 29. t. m. ob 20. uri v gostilni Gira pri pevmskem mostu ples na prostem. Srečolov in prodaja kolačev, vse v prid počitniškim kolonijam.

KROŽEK VISOKOSOLCEV V GORICI vabi člane in simpatizerje na sestanek, ki bo danes 28. t. m. ob 20.30 pri «Zvezdi». Na sporedu je volitev odbora in predavanje tov. Daneta Klanška o hipnozi in sugestiji v zdravilstvu.

PEVSKIM ZBOROM KOMENSKEGA OKRAJA, ki bodo nastopili jutri 29. t. m. v Gabrovici pri Komnu, sporočamo, da bo eno uro pred pričetkom koncerta pevska vaja za skupen nastop. Pridite v Gabrovico pravočasno.

PROSVETNO DRUŠTVO AJDOVŠČINA - STURJE GOSTUJE NA LOZICAH 29. t. m. ob 15.30. Uprizorili bodo Finžgarjevo «Razvaline življenja».

PRIREDITEV V KLANCU. — Prosvetno društvo «Slavnik» v Klancu ima na Petrovo 29. t. m. ob 15. uri kulturno prireditev. Pester spored!

ČEBELARSKA ZADRUGA ZA SLOV. PRIMORJE IN TRST vabi na zbor čebelarjev za sežanski, komenski in nabrežinski okraj, ki bo v nedeljo 30. t. m. ob 9. uri v Ljudskem domu v Dutovljah. Razpravljalo se bo o raznih vprašanjih o čebelarstvu. Vsi čebelarji so naprošeni, da se zbora udeležijo. Vabljeni so tudi čebelarji iz drugih krajev.

Izleti in fizkulturne prireditve

• TELOVADNA AKADEMIJA V DIVAČI. Jutri 29. t. m. priredi fizkulturni odsek Prosvetnega društva telovadno akademijo ob reflektorjih. Akademija se prične ob 20. uri na vrtu Malodvorskę restavracije. Nastopili bodo s prostimi vajami, slikami in vajami na orodju.

SLOV. PLAN. DRUŠTVO V GORICI priredi za člane in prijatelje izlet na Krn (2245 m). Odhod v soboto 29. t. m. ob 15. uri s kamionom iz Gorice (s Travnika) do Kobarida, od tu peš v Drežnico, kjer bo prenočišče. Povratek s Krna mimo Vrsnega (Gregorčičeva rojstna hiša) in Sv. Lovrenca (Gregorčičev grob). Odhod iz Kobarida v nedeljo ob 19. uri s kamionom do Gorice. Prijave sprejema trgovina Rolich, Gorica, Corso Verdi 5.

KULTURNI KROŽEK «RINALDI» organizira za nedeljo 30. t. m. izlet s kopanjem v Salvore. Spored in prijave v prostorih krožka vsak večer od 20. ure dalje.

Enotni sindikati

SINDIKAT KOVINARJEV. Danes v petek ob 18. uri seja upravnega odbora.

SIND. GRADBENE STROKE. Upravni svet, odbori in zaupniki naj se udeležijo sestanka, ki bo danes 28. t. m. ob 18. uri v ulici Imbriani 5. Razpravljalo se bo o važnih strokovnih vprašanjih. Če so člani odborov in zaupniki zadržani, naj imenujejo namestnike.

SIND. TEKSTILNE IN OBLAČILNE STROKE. Danes 28. t. m. ob 19. uri sestanek upravnega odbora v ulici Imbriani 5.

Vsi nameščenci pri tvrdki G. Beltrame, Corso 25, se vabijo na zborovanje, ki bo v ponedeljek 1. julija ob 19. uri v ulici Imbriani 5. Na sporedu volitev novega odbora.

Obvestilo kmetom

Kmetijska nabavljalna in prodajna zadruga ima v zalogi sledeča semena: ohrovt (vrzote), solato in zeleno (šelin). Ulica Fonderia 3.

Objave

GORIŠKO ZUPANSTVO obvešča: Pri protokolnem uradu mestnega županstva v Gorici bodo razstavili v pregled interesentov za dobo petih dni od 1. do 5. julija t. l. davčne sezname za hišni davek, dohodnino, davek na delavske mezde, dopolnilni davek, premoženjski davek, izredni davek na vojne dobičke, posebni davek na kapitale privatnih podjetij in nedeliniških družb ter odvetniških in prokuratorskih prispevkov.

Namesto cvetja...

Namesto cvetja na grob pokojne Tatjane Plesničar daruje za sirote padlih partizanov: Barič Roman 200 lir, Barič Anton 200 lir, Barič Franc 100 lir, Barič Mirko 100 lir; za otroški vrtec v Barkovljah Barič Venček 100 lir.

RADIO TRST II.

SOBOTA, 29. JUNIJ

7.45 pestra glasba; 12 simfonična glasba (slov.); 12.30 fantazija pestre glasbe; 12.45 napoved časa - vesti v slov.; 13 vesti v ital.; 13.15 športna poročila; 13.30 uverture in ročnih oper; 14 pregled vesti - branje sporeda; 14.05 predavanje: mladinska prenočišča; 17.30 glasba na orgljah; 17.45 slovenske narodne pesmi - izvaja vaški kvintet; 18 predavanje - Josip Kosovel; kulturne aktualnosti; 18.15 Ravel: Bolero (slov.); 18.30 delavska ura - Enotni sindikati; 19 BBC v slov.; 19.15 izlet osmošolcev v planine; 19.45 napoved časa - vesti v slov.; 20 BBC v srbohrvaščini; 20.15 vesti v ital.; 20.30 Jože Pahor: Slovenščina za Slovence; 20.45 predavanje: Življenje v Veliki Britaniji.

Odg. urednik DUSAN HRESCAK

V starosti 70 let nas je v nedeljo 23. junija za vedno zapustila naša srčno ljubljena soproga, mama, tašča in stara mati

CUDER KATERINA roj. SIMČIČ

Pogreb predrage pokojnice se je vršil dne 26. junija na domače pokopališče.

Log pod Mangartom, 26. 6. 1946.

ŽALUJOČI SOPROG, SINOVI, HČERE, SINAHE IN VNUKI

RAZPIS DRAŽBE

Centrala Prerada v Št. Petru na Krasu razpisuje pismeno dražbo ambalaže, katero ima v skladiščih centrale ter svojih podružnicah.

Na razpolago je skupno 110.000 praznih kartonskih škatel (UNRRA paketi) 600 praznih lesenih sodov od mleka ter 200 zabojev od konz. mesa.

Reflektanti naj stavijo pismeno ponudbo z navedbo najvišje cene najpozneje do 10. julija t. l. na naslov centrala «Prerad» St. Peter na Krasu.

Podrobnejše podatke o razpoložljivi ambalaži dobe reflektanti pri referentu za ambalažo pri centrali «Prerada»

MLADINA iz DRAGE priredi dne 30 t. m. ob 16 uri **JAVNI PLES**

Vabljeni vsi!

MLADINCI iz DAN pri Sežani Vas vljudno vabijo na veliki **JAVNI PLES** ki ga priredijo jutri dne 29. 6. 1946. ob 16. uri. Nudili Vam bomo tudi kozarček dobrega domačega terana. Igrala bo godba iz Repentabra. VABLJENI VSI!

Kulturno prosvetno delo

Pregled po deželi

*Dne 21.VI.